

1 Forslag til NSRs 2 Valgprogram 2009–2013

6 OM NORSKE SAMERS RIKSFORBUND

8 Norske Samers Riksforbund (NSR) er en samisk hovedorganisasjon som driver aktivt kultur-,
9 samfunns- og opplysningsarbeid gjennom sine lokallag, og stiller til valg til Sametinget. NSR
10 samler samer fra alle områder og fra alle næringer og interessegrupper til arbeid for samenes
11 felles beste. Siden stiftelsen i 1968 har NSR vært et alternativ for alle samer til å gjøre sin
12 stemme gjeldende i det norske og internasjonale samfunn. NSR har vært en sentral drivkraft i
13 oppbyggingen og utviklingen av samisk samfunnsliv og kultur i 40 år.

15 NSR har hatt lederskapet i Sametinget siden etableringen til høsten 2007. Høsten 2007 valgte
16 NSR å søke avskjed for sametingsrådet. NSR er nå den ledende opposisjonsgrupperingen på
17 Sametinget.

18 Følgende presidenter for Sametinget har representert NSR:

- 20 • Ole Henrik Magga, Kautokeino (1989–1997)
- 21 • Sven Roald Nystø, Tysfjord (1997–2005)
- 22 • Aili Keskitalo, Kautokeino (2005–2007)

24 Til sametingsvalget 2009 har NSRs landsmøte 2008 valgt ..... som presidentkandidat.

27 NSRs VISJON

29 **Levekraftig Sápmi**

30 NSRs visjon er mangfoldige og levekraftige samiske samfunn. Det innebærer åpne og
31 inkluderende moderne samiske samfunn der det vises respekt for menneskeverdet. Vi arbeider
32 for samiske samfunn der menneskene har muligheter til personlig utvikling og der det legges
33 til rette for at folk kan delta aktivt i samfunnsbyggingen. NSR ønsker å utvikle verdier som
34 likeverd, likestilling, solidaritet og fredelig sameksistens mellom folk. Vi ønsker å ivareta
35 mangfoldet av de kulturelle uttrykksformer og verdisyn vårt samfunnsliv representerer.

37 Grunnlaget for samisk kultur og levevei ligger i god forvaltning av miljøet, ressursene og
38 kulturminnene. Derfor er vår visjon å sikre en bærekraftig miljøpolitikk og en aktiv
39 kulturvernpolitikk med mål om at samisk natur- og kulturgrunnlag sikres også for kommende
40 generasjoner.

42 Som et eget folk har vi rett til selvbestemmelse. Det innebærer en rett og en plikt til å forvalte
43 det samiske samfunnets utvikling. Utøvelsen av samisk selvbestemmelsesrett omfatter
44 disponeringen av egne naturressurser til det beste for det samiske samfunnet. NSR vil arbeide
45 for at alle deler av det samiske samfunn kan være aktivt med i utformingen og
46 gjennomføringen av samisk selvbestemmelsesrett.

48 Vi har en grunnleggende rett til – og et selvstendig ansvar for – å utvikle og formidle
49 kunnskap om oss selv og våre omgivelser. Våre eldre har en spesiell rolle som samiske

50 kunnskapsbærere, språkbærere og formidlere av verdier. Eldre samer er en sentral ressurs og
51 kontakten mellom generasjonene er sentralt for samisk samfunnsbygging.

52
53 NSR arbeider for å forene tradisjonell kunnskap med vitenskapelig kunnskap for å sikre
54 samiske samfunn som moderne kunnskapssamfunn. Skolen i samiske områder er en viktig
55 formidler av verdier, kunnskap og holdninger og skal gi det aller beste utgangspunktet for å
56 bli en aktiv deltaker i det samiske samfunnet. NSR arbeider for en samisk skole med høy
57 kvalitet hvor samiske barn og unge får det best mulig tilpassede samiske opplæringstilbudet.
58 Samiske barn og unge skal som en del av dette ha tilgang til oppdaterte og tidsriktige
59 læremidler. Vi arbeider for at alle samiske barn og unge skal ha individuell rett til
60 opplæringstilbud i og på samisk.

61
62 Samisk språk er en av de viktigste bærebjelkene i det samiske samfunnet. NSR arbeider for et
63 språkløft som skal sikre alle samer tilgang til samiske språkarenaer, samiske tjenestetilbud og
64 muligheter for å bruke eget språk. Samiske språk skal styrkes og videreføres gjennom å øke
65 antallet språkbærere og ved at vi sikrer utbredelsen av samiske språk. Det er behov for en ny
66 målrettet språkpolitikk for å radikalt øke andelen samer som snakker og skriver samisk.

67
68 Samisk bosetting er spredt, og det er de samiske bygdene – både langs kysten og i innlandet –
69 som tradisjonelt utgjør ryggraden i samisk samfunns-, kultur- og næringsliv. NSR ønsker å
70 styrke de samiske lokalsamfunnene som arnesteder for samiske verdier og livsutfoldelse. Vi
71 ser det som nødvendig å legge til rette for et moderne samisk liv – også i utkantstrøk – for å
72 sikre bosettingen i de samiske bygdene. Flere og flere bosetter seg eller vokser opp i byer og
73 tettbygde strøk. Like viktig som å sikre levedyktige lokalsamfunn i distriktene er det derfor å
74 gi de som er bosatt i byene et samisk livsgrunnlag, både kulturelt, sosialt og yrkesmessig.

75
76 NSR arbeider for å styrke samiske næringer som grunnlag for sysselsetting og verdiskaping
77 innenfor en bærekraftig ramme. Derfor arbeider vi for utvikling av allsidig næringsvirksomhet
78 og økt sysselsetting i samiske områder på samiske premisser. De fornybare og ikke-fornybare
79 ressursene i naturen i Sápmi utgjør det materielle grunnlag for samisk kultur. De ikke-
80 fornybare naturressursene må utnyttes på en slik måte at vi ikke undergraver eksistens-
81 grunnlaget for fremtidige generasjoner, og ressursuttaket skal komme det samiske samfunn til
82 gode. Primærnæringer som fiske, reindrift, jordbruk, utmarks- og kombinasjonsnæringer
83 representerer næringer som også er kulturbærere. NSR ønsker å styrke disse næringene som
84 grunnlag for samisk samfunnsliv.

85
86 NSR mener at kontakten på tvers av landegrensene har avgjørende betydning for bevaring av
87 tradisjoner og for opprettholdelsen av det samiske mangfoldet. NSR mener at det bør legges
88 bedre til rette for styrking av samarbeidet på tvers av landegrensene i saker som gjelder
89 samiske språk, kultur og samfunn. Vi arbeider for mer grenseoverskridende samisk
90 organisering. Dette må være blant de viktigste formålene med Nordisk Samekonvensjon.

91
92 Solidaritet er et sentralt begrep i NSRs politikk. Det innebærer i praksis en sosial samvittighet
93 med politisk støtte til, og aktivt arbeid i forhold til utsatte grupper. NSR ønsker å legge til
94 rette for et åpent og inkluderende samisk samfunn, vi vil arbeide for å fremme antirasistiske
95 holdninger og aksept for homofil legning. NSR ønsker også i fremtiden å motvirke sosial,
96 kjønnsmessig, etnisk og politisk diskriminering, gjennom både politisk og holdningsskapende
97 arbeid, informasjon og kompetanseheving. NSR mener at kvinner og menn skal ha like
98 muligheter til livsutfoldelse, utdanning og yrkesvalg, samt ha lik mulighet til innflytelse over
99 samfunnsutviklingen.

100
101 Internasjonal solidaritet er viktig fordi det bidrar til å styrke alle urfolks betingelser for
102 fremtiden. Det samiske folket kan, sammen med sentrale myndigheter, bidra til å bedre
103 vilkårene for urfolk i andre deler av verden. NSR ønsker et sterkt engasjement i det
104 internasjonale urfolkssamarbeidet fordi vi ser nødvendigheten av å lære av hverandres
105 erfaringer, både når det gjelder forholdet til sentrale myndigheter og rettighetsspørsmål, men
106 også større globale fellesutfordringer som fattigdom, helsespørsmål, tilgang til utdanning,
107 klimaendringer og forurensing.

108
109

110 **NSRs VALGPROGRAM 2009–2013**

111

112 **1. UTDANNING**

113

114 NSR vil arbeide for at opplæringssystemet tar utgangspunkt i den samiske elevens og det
115 samiske samfunnets behov. Vårt mål er å sikre at dette gjenspeiles gjennom hele det samiske
116 opplæringssystemet. Samiske elever har rett til å få undervisning i samiske emner og på
117 samisk. Alle elever skal få undervisning om samiske forhold. NSR jobber for en helhetlig
118 samisk opplæringspolitikk gjennom intensivering av samarbeidet over grensen når det gjelder
119 planarbeid og læremiddelutvikling. Samiske elever med særskilte behov må sikres et tilpasset
120 opplæringstilbud og spesialpedagogisk bistand basert på samiske verdier.

121

122 NSR mener at skolenes og barnehagenes fysiske miljøer må tilfredsstille planverkens krav.
123 Alle samiske barn skal ha noe samisk å forholde seg til – uansett hvor i landet de bor. Ved å
124 synliggjøre det samiske i hverdagssituasjoner i barnehager og skoler, kan det samiske bli en
125 naturlig del av hverdagen også for andre barn i Norge. NSR mener at alle samiske barn skal få
126 tilbud om samisk barnehageplass. Skolefritidsordningen er en integrert del av
127 opplæringstilbudet, og skal ha et samisk innhold for samiske barn.

128

129 Samiske elever og lærere skal ha tilgang på oppdaterte læremidler på samisk innenfor hvert
130 fag på hvert klassetrinn gjennom hele opplæringssystemet. For å sikre at alle får tilgang til
131 opplæring vil NSR arbeide for at det satses på undervisning ved hjelp av informasjons- og
132 kommunikasjonsteknologi.

133

134 NSR ønsker systematisk satsning på voksenopplæring både gjennom det formelle
135 utdanningssystemet og de samiske studieforbundene. NSR vil arbeide for utvikling av
136 samiskspråklige kompetansemiljø og styrking av forskning om samiskrelaterte tema.

137

138 **Barnehage**

139 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 140 ○ individuell rett til samisk barnehageplass lovfestes
- 141 ○ kommunale myndigheter etablerer flere samiske barnehager
- 142 ○ det utdannes flere førskolelærere med kompetanse i samisk språk og kultur
- 143 ○ samiskspråklige barnehager gis økte tilskudd.

144

145 **Grunnskole**

146 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 147 ○ samiske barns rett til undervisning i og på samisk oppfylles
- 148 ○ opplæringsloven revideres med hensyn på å gi samiske barn individuell rett til
149 opplæring på samisk

- 150 ○ samiske tradisjoner, språk og verdier formidles gjennom et helhetlig
- 151 opplæringsystem
- 152 ○ undervisningen tilpasses gjennom nettbaserte læremidler og etablering av felles
- 153 læringsplattform for alle
- 154 ○ det utvikles modeller for undervisning av elever med samisk som andrespråk som
- 155 bidrar til at disse elever blir funksjonelt tospråklig
- 156 ○ det legges til rette for grenseoverskridende samarbeid mellom samiske skoler
- 157 ○ det etableres gode ordninger for økt bruk av språkarbeidere, gjerne med eldre
- 158 samer som ressurspersoner ved opplæring i tradisjonskunnskap og samisk språk
- 159 ○ det samiske spesialpedagogiske støttesystemet må styrkes
- 160 ○ det sikres samisk innhold i SFO og i den kulturelle skolesekken.

161

162 **Videregående opplæring**

163 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 164 ○ opplæringsloven blir revidert for å gi samiske elever rett til videregående
- 165 opplæring på samisk
- 166 ○ de samiske videregående skolene videreutvikles som nasjonale ressurs- og
- 167 kompetansesentra for samisk videregående opplæring
- 168 ○ det opprettes videregående opplæringstilbud for samiske elever i alle samiske
- 169 språkområder
- 170 ○ forvaltningsansvaret for de samiske videregående skolene overføres Sametinget
- 171 ○ fagopplæringstilbud i reindrift, duodji, næringskombinasjoner og naturbruk styrkes
- 172 og sikres
- 173 ○ stipendordningen for elever med samisk i fagkretsen evalueres med tanke på
- 174 fremtidig styrking
- 175 ○ samisk som første- eller andrespråk på videregående skole skal gi ekstrapoeng ved
- 176 opptak til høyere utdanning
- 177 ○ det utarbeides oversikt over samiske skole-/studietilbud og stipender for samiske
- 178 elever/studenter som tilgjengeliggjøres gjennom vilbli.no og på utdanning.no
- 179 ○ det etableres et grenseoverskridende samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner på
- 180 videregående nivå
- 181 ○ det utredes og iverksettes tiltak som bidrar til å redusere antall bortvalgselever
- 182 blant samisk ungdom, f.eks. ved at verddebearašortnet/vertskapsfamilieordningen
- 183 videreføres.

184

185 **Voksenopplæring**

186 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 187 ○ det utarbeides en egen samisk voksenopplæringsplan, som omfatter kartlegging av
- 188 behov, ansvar og arbeidsfordeling innen voksenopplæring for samer
- 189 ○ voksne samers rett til samiskopplæring sikres gjennom lovverk og
- 190 finansieringsordninger
- 191 ○ samiske videregående skoler, kommuner og samiske studieforbund får
- 192 økonomiske ressurser for å legge til rette for voksenopplæring og kurstilbud
- 193 tilpasset det samiske samfunn og næringslivet
- 194 ○ det etableres et nettverk for aktører i samisk voksenopplæring
- 195 ○ et samisk voksenopplæringsløft realiseres med vekt på muntlige språkferdigheter.

196

197 **Høyere utdanning og forskning**

198 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 199 ○ det utdannes flere samiske allmenn- og førskolelærere, gjennom stipendordninger
- 200 og desentraliserte studietilbud
- 201 ○ flere velger høyere utdanning innen samisk språk, gjennom bedre studietilbud og
- 202 stipendordninger
- 203 ○ det finnes etter- og videreutdanningstilbud tilpasset behovene i samisk skole, slik
- 204 som språkmetodikk, fjernundervisnings- og læremiddelpedagogikk
- 205 ○ kunnskap om samiske forhold skal inngå i profesjons- og grunnutdanninger på alle
- 206 høgskoler og universiteter
- 207 ○ det finnes gode finansieringsordninger for samisk forskning, og at det
- 208 forskningsetiske arbeidet styrkes
- 209 ○ institusjoner med ansvar og oppgaver innenfor samisk høyere utdanning og
- 210 forskning styrkes og stimuleres til samarbeid
- 211 ○ Samisk høgskole utvikles til samisk universitet.

212

213 **Læremidler**

214 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 215 ○ arbeidet med utvikling av læremidler tilpasset samiske elever styrkes gjennom
- 216 økte bevilgninger
- 217 ○ det utvikles flere pedagogiske hjelpemidler til bruk i samiske barnehager
- 218 ○ digitale læremidler og temahefter prioriteres
- 219 ○ det legges til rette for at lærere kan jobbe med læremiddelutvikling i arbeidstiden
- 220 ○ utvikle og evaluere ressurskoleordningen i samisk læremiddelproduksjon.

221

222

223 **2. SPRÅK**

224

225 Samisk språk er en grunnpilar i de samiske samfunnene og språket bærer i seg kulturen vår,
226 kunnskapene våre og verdiene våre. For NSR er samers rett til å lære og å utvikle sitt morsmål
227 en grunnleggende rettighet. Mange samer har vokst opp uten samisk språk, og andre har vokst
228 opp uten lese- og skrivetrening på samisk. NSR vil legge til rette for at alle samer får mulighet
229 til å lære å bruke samisk, både muntlig og skriftlig. Dette arbeidet skal ta form som et
230 voksenopplæringsløft. NSR mener at arbeidet for å sikre og å utvikle samisk språk må være et
231 av de viktigste satsningsområdene fremover.

232

233 NSR arbeider både politisk og praktisk for at samisk språk bevares, styrkes og fremmes. Vi
234 ønsker å tilrettelegge for språklig mangfold, blant annet ved at normering og videreutvikling
235 av samiske dialekter prioriteres i språkarbeid. Barn og unge skal få styrkede kunnskaper om
236 det samiske språkmangfoldet.

237 NSR mener at språkbrukere og spesielt språkbærere er helt avgjørende for å bevare et språk.
238 Språkbærere er personer som har morsmål eller førstespråk i det språket de er språkbærere i.
239 NSR mener at det er en selvfølge at det er tilrettelagt for bruk av samisk både muntlig og
240 skriftlig i offentlige institusjoner hvor Samelovens språkregler gjelder. NSR vil jobbe for at
241 framtidig organisering, finansiering og rollefordeling av samisk språkarbeid avklares.

242

243 Det er viktig å gjøre samisk språk synlig, og øke bruken av samisk på ulike nivåer. NSR
244 arbeider for å legge til rette for bruk av samisk språk i forhold til informasjons- og
245 kommunikasjonsteknologi, slik at den yngre generasjonen vokser opp med samisk som et
246 funksjonelt språk på alle områder. NSR ønsker å arbeide for å sikre mer bruk av samisk i
247 skriftlige sammenhenger.

248

249 NSR arbeider for bruk av samisk som forskingsspråk og i kunnskapsformidlingen. Vårt mål
250 er å bidra til mer forskning og kunnskapsutvikling i forhold til bruk av samisk språk.

251

252 **Språkopplæring**

253 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 254 ○ elever skal få språkundervisning etter hvilken språkform de har tilknytning til
- 255 ○ samiske språksentre gis mulighet til å sette i verk flere språktiltak
- 256 ○ det satses på et voksenopplæringsløft med fokus på samisk språk
- 257 ○ språkrøkt og utvikling av samiskspråklige fagtermer prioriteres.

258

259 **Samisk i offentligheten**

260 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 261 ○ det tilrettelegges for å bruke samisk i kontakt med offentlige institusjoner
- 262 ○ det etableres tilsynsorgan for samisk språk blant annet for å sikre at samelovens
263 språkregler følges
- 264 ○ framtidig organisering, finansiering og rollefordeling av samisk språkarbeid
265 utredes og avklares
- 266 ○ det etableres flere samiske språksentre og at de eksisterende sentrene utvikles
- 267 ○ de samiske stedsnavn likestilles med norske på veiskilt og kart i samiske områder
- 268 ○ alle offentlige bygg skiltes på samisk innenfor forvaltningsområdet for samisk
269 språk
- 270 ○ moderne kommunikasjonsformer legges til rette for bruk av samisk språk
- 271 ○ risen.no og divvun.no videreutvikles
- 272 ○ forskere oppfordres til å bruke samisk som forskingsspråk
- 273 ○ normering av dialekttrekk og vokabular i samiske dialekter prioriteres
- 274 ○ det legges til rette for økt forskning om språklig vitalisering
- 275 ○ forskingen på læring av samisk som første- og andrespråk intensiveres
- 276 ○ videre faglig arbeid i forhold til språkhistorie og stedsnavnforskning prioriteres

277

278

279 **3. KULTUR**

280

281 Kultur er det fellesskap av idéer, verdier og normer som et samfunn har og som man ønsker å
282 føre videre til den kommende generasjon. NSR vil styrke, bevare og fremme både moderne og
283 tradisjonell samisk kulturkunnskap. NSR ønsker å stimulere utviklingen av samisk kulturliv
284 gjennom å øke antallet samiske kulturarbeidsplasser.

285

286 Kunstneravtalen mellom Sametinget og Samisk kunstneråd er etablert for å arbeide sammen
287 med kunstnerne selv om prioriteringer for å styrke samisk kunst. Dette innebærer
288 medbestemmelse for kunstnere i forhold til prioriteringer og NSR ønsker å styrke
289 kunstneravtalen som redskap for satsning på samisk kunst.

290

291 Det er behov for originallitteratur på samisk for alle aldersgrupper, likevel må det prioriteres
292 innsats for å møte den oppvoksende generasjonens behov for samisk litteratur. Samisk
293 litteratur må moderniseres for å møte dagens samiske leseres krav. Det er nødvendig med
294 fortsatt og økt støtte fra myndighetene til produksjon og distribusjon av samisk litteratur på
295 grunn av relativt små lesergrupper.

296

297 Samisk musikk og joik er sentrale samiske kulturuttrykk. Musikken bryter grenser og skaper
298 samhörighet mellom kulturer og folkegrupper. Det er viktig å gi musikken og joiken gode
299 utviklingsmuligheter.

300
301 Samiske festivaler er viktige arenaer for samisk kunst, kultur og duodji, og er viktige faktorer
302 i utviklingen av samisk identitet og forståelse for samiske spørsmål. I tillegg gir festivalene
303 samiske kunstnere og artister mulighet til å utøve og utvikle sine uttrykk.

304
305 Samisk scenekunst representerer en bærebjelke i samisk kulturliv. Frie teatergrupper og
306 sørsamisk teater har styrket mangfoldet i samisk teaterliv, samtidig som Beavváš Sámi
307 Teáhters økte turnevirksomhet og mangfold i produksjonen gjør at flere får et forhold til
308 samisk teater. Beavváš Sámi Teáhter har også en viktig funksjon som formidler av samisk
309 scenekunst i Sápmi og i internasjonale sammenhenger. Det er behov for å utvikle og
310 kvalitetssikre alle ledd i samisk scenekunst, ved økt fokus på utdanning og bedre
311 produksjonsmuligheter. NSR mener at teatertilbud rettet mot barn og unge er et viktig
312 satsningsområde fremover.

313
314 Visuell kunst må tilgjengeliggjøres for befolkningen. NSR arbeider derfor for å sikre at
315 kunsten distribueres gjennom for eksempel ordninger for å stimulere til utvikling av
316 vandreutstillinger. I tillegg er det behov for å gi den visuelle kunsten grunnlag for fortsatt
317 faglig utvikling gjennom å sikre etablering av en samisk kunstutdanning.

318
319 Gjennom multimedier som film, TV og internett når man ut til et stort publikum. Filmkunsten
320 er i stadig utvikling gjennom satsning på samiske filmfestivaler samt gjennom arbeidet som
321 de samiske fagfolk på feltet har bidratt med. NSR ønsker å sikre etablering av samiske
322 filmfaglige miljøer. Ved å styrke samisk film og TV-produksjon vil man kunne styrke samisk
323 språk samt oppnå bred kunnskaps- og kulturformidling om samiske forhold.

324
325 Et sterkt samisk idrettsliv er en viktig identitetsfaktor for ungdom, og et sterkt uttrykk for
326 samholdet om felles verdier og normer. Det er viktig å ha arenaer der samer fra alle områder i
327 Sápmi kan møtes til idrettsaktiviteter og konkurranser. NSR vil være en pådriver for å gi
328 samiske idretts- og ungdomsorganisasjoner muligheter til å arbeide med fellessamisk idrett og
329 idrettsfaglige spørsmål. Reinkappkjøring er en unik sportsgren, som også bidrar til å ivareta
330 sterke historiske tradisjoner blant urfolk i Arktis.

331
332 NSR ønsker derfor økt satsing på mangfoldig kulturliv, lokale festivaler og andre tiltak i
333 samiske lokalsamfunn som for eksempel dokumentasjon, vern, forvaltning og formidling av
334 samiske kulturminner. NSR vil arbeide for å tilrettelegge for et levende samisk kulturliv på
335 felles arenaer og på tvers av generasjonene.

336 337 **Litteratur**

338 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 339 ○ det rekrutteres nye forfattere
- 340 ○ flere samiske forfattere får mulighet til å jobbe med litteratur på heltid
- 341 ○ samisk litteratur gjøres tilgjengelig ved alle bibliotek
- 342 ○ det produseres mer samisk litteratur for barn og unge
- 343 ○ det arbeides for å få produsert flere samiske lydbøker
- 344 ○ det satses på forskning på samisk litteratur, herunder samiske sagn, fortellinger,
345 myter og joiketekster.

346

347 **Samisk musikk, joik og festivaler**

348 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 349 ○ opphavsrettigheter i forhold til joik sikres
- 350 ○ det satses på utvikling av moderne og tradisjonell samisk musikk og joik
- 351 ○ støtteordninger for utgivelse av samisk musikk og nye musikalske uttrykksformer
- 352 bedres
- 353 ○ samiske musikere gis større mulighet til å formidle samisk musikk og joik, både
- 354 nasjonalt og internasjonalt
- 355 ○ festivalene som i dag mottar grunntilskudd fra Sametinget styrkes
- 356 ○ mindre festivaler og kulturarrangementer videreutvikles
- 357 ○ flere samiske kunstnere og artister deltar på internasjonale urfolksfestivaler.

358

359 **Teater, scenekunst og visuell kunst**

360 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 361 ○ det utvikles et utdanningstilbud for samiske teaterarbeidere
- 362 ○ Beaivváš Sámi Teáhter styrkes som et turneteater med nasjonalt ansvar
- 363 ○ det bygges et eget samisk teaterbygg i Kautokeino
- 364 ○ sørsamisk teater styrkes
- 365 ○ det etableres arenaer for samisk barne- og ungdomsteater
- 366 ○ frie teatergrupper får støtte til produksjon av samiske stykker og til turnering
- 367 ○ frie revygrupper får mulighet til å utvikle samisk revyarbeid
- 368 ○ samisk kunstmuseum bygges
- 369 ○ det etableres utlånsordninger for samiske kunstverk til utstillinger i samiske sentre
- 370 og i offentlige bygninger
- 371 ○ Samisk kunstnerråd styrkes
- 372 ○ det etableres egen samisk kunstutdanning.

373

374 **Film og multimedier**

375 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 376 ○ samisk barne-tv sendes daglig
- 377 ○ det produseres flere samiskspråklige filmer
- 378 ○ rekruttering til filmfaget styrkes
- 379 ○ produksjonsmulighetene for samisk film og TV sikres
- 380 ○ distribusjon av samisk film økes gjennom markedsføring og visninger på
- 381 filmfestivaler
- 382 ○ samiske filmer og TV-programmer digitaliseres
- 383 ○ filmer og TV-produksjoner tilgjengeliggjøres for biblioteker og samiske sentre
- 384 ○ det i større grad foregår samiskspråklig dubbing av filmer, særlig for barn og unge
- 385 ○ flere samiskspråklige multimedieprodukter som spill og DVD produseres
- 386 ○ samisk filmsenter etableres.

387

388 **Idrett**

389 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 390 ○ deltakelse i forbindelse med internasjonale idrettsarrangementer, som f.eks. Arctic
- 391 Winter Games, økes
- 392 ○ det sikres fast økonomisk støtte til samisk idrettsarbeid samt at samiske
- 393 idrettsprosjekter, idrettshaller og anlegg i større grad finansieres over spillemidlene
- 394 ○ det etableres samiske nasjonalanlegg for nordiske skigrenere og reinkappkjøring

395

396

397 4. HELSE- OG OMSORG

398

399 NSR ønsker å sikre likeverdige helse- og sosialtilbud som tilpasses den samiske brukers
400 behov gjennom hele livsløpet. Dette kan dreie seg om språktilpasninger, men også om å
401 iverksette tiltak for å sikre tilstrekkelig kultur- og språkkompetanse hos helsepersonell til
402 deres møte med samiske pasienter og deres pårørende. NSR mener at rekruttering av samiske
403 helsearbeidere og fagfolk er viktig for styrking av helsetilbudet rettet mot samiske brukere.
404

405 NSR vil arbeide for å utrede etablering av et samisk helseforetak. Et helseforetak kan omfatte
406 institusjoner som allerede i dag er opprettet spesielt for å ivareta samiske behov, slik som for
407 eksempel SANKS, spesialistlegesenteret i Karasjok og Senter for samisk helseforskning. Et
408 samisk helseforetak vil bidra til forutsigbarhet for de helsetjenestene det samiske folk har krav
409 på, samt fremme bevisstheten om og bruken av samisk språk, kultur og identitet i
410 helsetjenesten.
411

411

412 **Samisk brukerperspektiv**

413 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 414 ○ det utvikles en helhetlig og likeverdig helse- og sosialtjeneste for det samiske folk
- 415 ○ alle samiske brukere sikres tilgang på helse- og sosialtjenester på samisk som er
- 416 tilpasset brukernes behov og kulturelle bakgrunn
- 417 ○ samiske eldre skal ha rett til omsorg på egne premisser, hvor samisk språk,
- 418 samiske verdier og tradisjonell samisk mat er viktige deler av omsorgstilbudet
- 419 ○ tilbudet om psykisk helsevern for samer styrkes
- 420 ○ ettervernet for pårørende etter selvmord styrkes
- 421 ○ arbeid innen samisk fagterminologi for helsevesenet prioriteres
- 422 ○ tilbudet innen telemedisin i de samiske områdene utvides
- 423 ○ det sikres tilstrekkelig tolketjeneste og samiskspråklig informasjon til samiske
- 424 pasienter på sykehusene
- 425 ○ samisk sjelesørgertjeneste etableres på sykehus som behandler samiske pasienter
- 426 ○ samiske barns rettigheter sikres i møte med barnevernstjenesten
- 427 ○ barn og unge som møter hjelpeapparatet blir møtt med samisk språk og
- 428 kulturforståelse
- 429 ○ ansvarlige myndigheter sørger for å få samisk språk og kulturkompetanse inn i
- 430 fosterhjem og barnevernsinstitusjoner
- 431 ○ det opprettes samisk barneombud
- 432 ○ PP-tjenesten i samiske områder synliggjøres og at samisk kompetanse i tjenesten
- 433 styrkes
- 434 ○ det etableres krisetelefon for samiske barn og unge
- 435 ○ det bygges ut rehabiliteringstilbud for unge samer.

436

437 **Rusforebyggende arbeid og kriminalomsorg**

438 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 439 ○ det gis flere rusfrie tilbud for ungdom i samarbeid med kommunene
- 440 ○ det ytes større ressurser i forebyggende arbeid mot bruk av rusmidler
- 441 ○ kriminalomsorgen utformes med samiske dimensjoner.

442

443 **Samhandling i helsetjenesten**

444 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 445 ○ det utdannes mer samisktalende helsepersonell
- 446 ○ grunn- og videreutdanninger for tolker etableres

447   o etablering av samisk helseforetak utredes

448

449

450   5. VERDISKAPNING

451

452 NSR ønsker å oppmuntre til private initiativ som skaper grunnlag for et variert nærings- og
453 samfunnsliv. Tradisjonelt har vi samer livnært oss av naturen, og naturbaserte næringer utgjør
454 fortsatt en viktig del av sysselsettingen og verdiskapningen i de samiske områdene. Ny
455 infrastruktur, nye kunnskapsinstitusjoner og videreforedling av ressursene i samiske områder
456 kan bidra til etablering av andre typer næringsvirksomhet. NSR vil arbeide for å etablere et
457 samisk innovasjonsprogram med mål om å stimulere til næringsinnovasjoner og styrke
458 fremveksten av nye kunnskapsbaserte næringer.

459

460 Et mål for samisk næringsutvikling er å sikre at verdiskapningen økes og kulturelle og
461 samfunnsmessige sider av næringen blir ivaretatt. NSR mener at tradisjonell kunnskap må
462 anerkjennes, og sammen med forskningsbasert kunnskap danne grunnlag for
463 ressursforvaltningen. Vi arbeider for større grad av lokal og regional forvaltning av
464 naturressursene, etter nærhets- og avhengighetsprinsippet.

465

466 NSR vil arbeide for å sikre primærnæringenes rettigheter, og for at samiske rettsoppfatninger
467 og sedvaner blir ivaretatt og innarbeidet i lovgivning og forvaltning. NSR arbeider for at
468 utmarksnæringens ressursgrunnlag og næringsutøvernes rettigheter styrkes i relevant
469 utmarkslovgivning.

470

471 NSR vil styrke og utvikle primærnæringene jordbruk, reindrift, fiske, utmarksnæringer og
472 duodji, samt kombinasjoner av disse. Dette vil vi gjøre gjennom innspill til sentrale
473 forhandlinger i landbruk og reindrift og gjennom prioriteringer i Sametingets virkemidler for
474 næring, samt Verdiskapningsprogrammet for kombinasjonsnæringer. NSR ønsker å arbeide
475 for mer støtte til produktutvikling og markedsarbeid. Duodjiavtalen skal være et sentralt
476 redskap for å utvikle duodjinæringen hvor utøvernes rett til medbestemmelse og prioriteringer
477 vektlegges. NSR ønsker å videreutvikle og å styrke avtalen.

478

479 NSR støtter målsettingen om en økologisk, kulturell og økonomisk bærekraftig reindrift.
480 Gjennom Sametingets innspill til reindrifftsforhandlingene vil vi arbeide for at reindriffts
481 rammebetingelser styrkes. NSR vil også følge opp den nye reindrifftsloven, og fortsette
482 arbeidet for styrking av reindriffts rett til intern selvbestemmelse i den framtidige revisjonen
483 av reindrifftsloven.

484

485 NSR arbeider for at verdiskapningen på kysten skal styrkes gjennom god og forsvarlig styring
486 av fellesskapets ressurser, med vekt på lokal forvaltning. Vi vil følge opp Kystfiskeutvalgets
487 og Samerettsutvalgets forslag, og arbeide for å sikre at samiske rettigheter til marine ressurser
488 anerkjennes på en slik måte at det kommer hele kystbefolkningen til gode.

489

490 Jordbruket i samiske områder må styrkes og NSR vil derfor følge opp Sametingets
491 jordbruksmelding i kommende periode.

492

493 Sametingets næringsrelaterte virkemiddelordninger bør komme alle områder med samisk
494 befolkning tilgode. NSR arbeider for å sikre at Sametingets støtteordninger skal nå frem til
495 både kvinnelige og mannlige næringsutøvere, etablerere og bedriftseiere. Dette er en

496 utfordring siden flere av primærnæringene er relativt mannsdominerte. Det er derfor viktig at
497 kjønnsdimensjonen i Sametingets virkemiddelbruk blir ivaretatt.

498

499 **Fiske, reindrift og jordbruk**

500 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 501 ○ kystfiskeutvalgets innstilling blir vedtatt som lov og utvides til å gjelde i hele det
- 502 samiske bosetningsområdet
- 503 ○ det etableres arealavgifter ved etablering av fiskeoppdrett som tilfaller kommunene
- 504 og andre lokale forvaltningsorganer
- 505 ○ det sikres helhetlig forvaltning av marine ressurser i samiske områder for å sikre
- 506 ressursgrunnlaget for samisk kultur
- 507 ○ rekruttering til primærnæringene sikres gjennom ungdomsfiskekvoteordninger,
- 508 generasjonsoverganger i reindrifta og for å sikre flere yngre jordbruksutøvere
- 509 ○ bestemmelsene i reindriftsloven og plan- og bygningsloven samordnes for å styrke
- 510 reindriftens innflytelse i samfunnsplanleggingen
- 511 ○ reindriftas arealvern styrkes
- 512 ○ kunnskapen om og forståelsen for reindrift i befolkningen økes
- 513 ○ Sametingets rolle i sikringen av reindriftens fremtid styrkes innen næringspolitiske
- 514 og forvaltningsmessige spørsmål
- 515 ○ jordbruket opprettholdes og styrkes i bygdene, alene og i kombinasjon med andre
- 516 næringer
- 517 ○ Sametingets vedtatte melding om jordbruk følges opp.

518

519 **Duodji, utmarksnæringer og kombinasjonsnæringer**

520 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 521 ○ duodjiavtalen styrkes som redskap for utvikling av duodjinæringen
- 522 ○ NSR vil arbeide for økt omsetning av duodjiprodukter.
- 523 ○ utmarksnæringens ressursgrunnlag og næringsutøvernes rettigheter styrkes i
- 524 relevant utmarkslovgivning med utgangspunkt i tradisjonell ressursforvaltning
- 525 ○ kombinasjonsnæringer styrkes som en fleksibel del av samisk næringstilpasning
- 526 ○ samiske rettigheter og samisk bruk anerkjennes i forbindelse med verneprosesser
- 527 ○ regulering av motorferdsel i utmark må sikre at samiske næringsaktiviteter kan
- 528 utvikles på en bærekraftig måte
- 529 ○ Sametingets rolle styrkes innen næringspolitiske og forvaltningsmessige spørsmål.

530

531 **Nye næringer**

532 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 533 ○ det gis mer systematisk næringsrettet kompetanseheving
- 534 ○ nasjonale og regionale reiselivssatsninger sikres genuint samisk innhold
- 535 ○ kvalitetsarbeidet i forhold til samisk destinasjonsutvikling styrkes
- 536 ○ samisk entreprenørskap sikres og videreutvikles
- 537 ○ næringsinnovasjon stimuleres gjennom et samisk innovasjonsprogram, blant annet
- 538 innrettet mot utvikling av samiske kunnskapsbaserte næringer
- 539 ○ det samiske innholdet i pågående offentlige satsninger på kulturarbeidsplasser
- 540 ivaretas.

541

542

543

543 **6. NATUR OG MILJØ**

544

545 Tradisjonell høsting og tradisjonell matkultur står sterkt i de samiske områdene. Beskyttelsen
546 av de levende ressursene og vekst- og leveområdene for disse er utgangspunktet for NSRs
547 miljøpolitikk. Vi skal være trygg på at maten vi høster er sikker og ikke skadelig for vår helse.
548 For NSR er det selvsagt at det økologiske perspektivet og kravet om bærekraftig utvikling
549 skal utgjøre fundamentet i all fremtidig politikk når det gjelder forvaltning av naturen. Ingen
550 utvikling i samiske områder skal gå på bekostning av eller med risiko for varig skade eller
551 forringelse av de levende naturressurser som det samiske folk er avhengige av for å utøve sin
552 kultur og tradisjon.

553
554 Vår utfordring er å bevisstgjøre hverandre om at vår bruk av naturen også kan utgjøre en
555 trussel mot naturgrunnlaget for vår kultur. Kampen for samiske rettigheter til naturressursene
556 skal ikke vinnes for at naturen skal tape. Det må tas hensyn til samiske interesser i alle typer
557 lov- og planarbeid. Urfolk skal ikke fortrenses fra sine områder på grunn av utbygginger som
558 har miljøødeleggende virkninger, for eksempel olje-, gass- og mineralutvinninger og
559 vannkraftutbygginger.

560
561 Mange urfolk lever med miljøutfordringer knyttet til sin fattigdom, NSR anerkjenner at vi
562 samer lever med miljøutfordringer knyttet til vår rikdom og at dette forplikter oss. Vi vil
563 arbeide for at miljøperspektiver legges til grunn i avtaleverket, som for eksempel i
564 samarbeidsavtalene med fylkeskommunene og i konsultasjoner med sentrale myndigheter.

565

566 **Klima, miljø og energi**

567 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 568 ○ Sametinget skal være et miljøfyrtårn som har eget CO₂-regnskap
- 569 ○ det i alle Sametingets vedtak og beslutninger tas tilbørlig hensyn til miljø- og
- 570 klimaspørsmål
- 571 ○ vi informerer det internasjonale samfunnet om konsekvensene av klimaendringene
- 572 ○ det blir mer forskning på miljø- og klimaspørsmål i samiske områder
- 573 ○ vi samer skal gi aktivt samtykke i forhold til virksomhet som krever store
- 574 arealinngrep i samiske områder
- 575 ○ det skal være høyeste sikkerhet rundt olje- og gassvirksomhet og god beredskap i
- 576 havområdene
- 577 ○ det er tilstrekkelig overvåkning av økosystemene
- 578 ○ det stilles krav om miljømessige og sosiale konsekvensutredninger i forhold til
- 579 næringsaktiviteter
- 580 ○ det utvikles overordnede planer for vindmølleparker i samiske områder
- 581 ○ Finnmarkseiendommens strategier har miljøhensyn som et bærende fundament
- 582 ○ urfolkstandarder sikres ved etablering av nye aktiviteter som mineralutvinning og
- 583 olje- og gassproduksjon
- 584 ○ god og riktig informasjon spres til lokalbefolkningen om forekomster av
- 585 miljøgifter
- 586 ○ det drives holdningsskapende arbeid i forhold til forbruk av energi.

587

588 **Bruk og vern**

589 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 590 ○ økologiske prinsipper, lokale tradisjoner og sedvaner legges til grunn ved bruk av
- 591 naturen
- 592 ○ kvinners og menns naturbruk skal sikres på likeverdig grunnlag i rammeverk
- 593 ○ verneprosessene skal bidra til å styrke samiske bruksformer og samiske rettigheter.

594

595
596
597

7. SAMFUNN, KOMMUNIKASJON OG RETTIGHETER

598 NSR har som mål å arbeide for anerkjennelse av samenes rettigheter som grunnlag for å
599 ivareta og styrke samisk kultur, språk og samfunnsliv. Vi samer har rett til land og vann og til
600 de ressursene som utgjør vårt materielle kulturgrunnlag. Mange lover og ordninger er etablert
601 for å fremme og utvikle samisk språk, kultur, næring og samfunnsliv i Norge. Det er fortsatt
602 lang vei å gå for å virkeliggjøre likeverdige tjenester for det samiske folk. Utfordringen ligger
603 i å få de forskjellige instansene også utfor Sametinget til å sette lovene ut i praksis.

604
605 NSR ønsker at den samiske samfunnsutviklingen skjer gjennom at velutviklede og
606 kunnskapsrike samfunnsaktører og enkeltmennesker deltar i den kontinuerlige byggingen av
607 det samiske demokratiet. Et mål for oss er at samene selv skal organisere seg på egne
608 premisser. Vi ønsker å stimulere en bredere andel av befolkningen til å delta aktivt i den
609 samiske samfunnsbyggingen. NSR vil sikre samisk representasjon i alle relevante
610 sammenhenger.

611
612 NSR vil at det skal tilrettelegges for at samiske eldre selv skal få fremme forslag til hvordan
613 de eldres rolle som rådgivere om saker av betydning for det samiske folket kan ivaretas
614 innenfor sametingssystemet.

615
616 Å sikre representasjon og dialog med alle samiske grupper er en viktig demokratisk verdi.
617 NSR vil arbeide for å sikre østsamenes forutsetninger for at det etableres nær dialog med
618 Sametinget i viktige saker. Det innebærer et systematisk arbeid for å sikre dialogformen og
619 styrke østsamenes muligheter for organisasjonsarbeid.

620
621 Utviklingen av samisk media har både en demokratisk og en språkpolitisk dimensjon. Det
622 samiske folk har rett til ytrings- og informasjonsfrihet, og til å utvikle egne, frie og
623 uavhengige medieinstitusjoner. Staten har en plikt til å legge til rette for at vi samer kan
624 nyttiggjøre oss av medier og teknologi som redskap i kulturutviklingen og virkeliggjøring av
625 ytringsfriheten.

626
627 NSR vil gjennom Sametinget være en pådriver overfor kommuner, fylkeskommuner og staten
628 for å opprettholde og styrke bosettingen i de samiske bygdene. NSR ønsker å utvikle
629 samarbeidsavtalene med fylkene.

630
631 NSR ser på lokale, regionale og nasjonale samiske institusjoner som viktige arenaer for
632 utviklingen av samiske samfunn. I selvbestemmelsesperspektiv er det viktig at urfolk selv tar
633 ansvar for sin egen framtid, men dette kan ikke gjøres uten tilstrekkelige ressurser,
634 kompetanse og utviklede institusjoner innen ulike samfunnsområder. Arkiv, bibliotek og
635 museer forvalter det kollektive minnet gjennom å sikre, bevare og formidle informasjon og
636 data om samiske forhold for videre bearbeiding og forskning. På ulike måter kan de gi gode
637 og trygge referanserammer for utviklingen av et positivt samisk selvbylde..

638 639 **Den samiske samfunnsutviklingen**

640 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 641 ○ Sametinget oppfyller intensjonen om å være et organ som fremmer det samiske
- 642 folks rett til selvbestemmelse på en ansvarlig måte
- 643 ○ det etableres forpliktende budsjettforhandlinger mellom Sametinget og
- 644 Regjeringen i forhold til prosessene omkring statsbudsjettet

- 645 ○ det samiske samfunnet skal ha rettmessige deler av overskuddet fra næringsmessig
646 ressursutnytting i samiske områder
647 ○ eksisterende lover og statlige virkemidler for fremme av samisk språk, kultur,
648 næring og samfunnsliv gjennomføres i praksis
649 ○ konsultasjonsordningen videreføres og styrkes som kanal for reelle forhandlinger
650 ○ samiske rettigheter i områdene Troms, Nordland og områder med sørsamisk
651 befolkning anerkjennes
652 ○ sørge for folkerettslig forsvarlige forvaltningsordninger i forhold til
653 samerettsutvalgets forslag
654 ○ samiske rettsoppfatninger og sedvaner blir ivaretatt i norsk lovgivning og
655 forvaltning
656 ○ samiske interesser og bruksområder ivaretas og beskyttes i norsk
657 ressurslovgivning.
658

659 **Medier og kommunikasjon**

660 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 661 ○ samiske barn og unge skal ha et godt medietilbud tilpasset ulike aldersgrupper,
662 gjennom daglige TV- og radiosendinger, samiske tidsskrift og tegneserier
663 ○ samer gjennom ulike media får tilgang til nyheter, debatt- og magasinistoff som
664 dekker mangfoldet i det samiske samfunnet
665 ○ grenseoverskridende samarbeid mellom medieaktører styrker det samiske
666 fellesskapet og samfunnsdebatten
667 ○ samisk pressestøtte brukes aktivt til å stimulere til økt bruk av samisk språk,
668 spesielt sør- og lulesamisk
669 ○ etikkarbeidet innen samisk media styrkes, f.eks. ved at man støtter opprettelsen av
670 et eget samisk pressefaglig utvalg
671 ○ konsesjonsbetingelsene for private medieaktører følges opp, slik at det utvikles et
672 bredt medietilbud for samer også på samisk
673 ○ flere samiskspråklige journalister utdannes.
674

675 **Levende lokalsamfunn**

676 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 677 ○ Sametingets kulturhusplan gjennomføres ved å bidra til å etablere nye, og sikre
678 drift av eksisterende kultur- og aktivitetshus
679 ○ kollektivtilbudet både i samiske områder på norsk side og på tvers av
680 landegrensene bedres
681 ○ mobildekning og bredbåndsutbygging i samiske bosetningsområder forbedres
682 ○ det legges til rette for flere offentlige arbeidsplasser i samiske områder.
683

684 **Samiske institusjoner**

685 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 686 ○ samiske institusjoner styrkes i dialog med institusjonene og samfunnet for øvrig
687 ○ Samisk Arkiv utvikles til et vitenskapelig dokumentasjonssenter
688 ○ samiske sentre settes i stand til å sikre og bevare private arkiv
689 ○ det samiske bibliotekarbeidet samordnes på nordisk plan
690 ○ ordninger med samiske bokbusser sikres økonomisk og utvides
691 ○ Sametingets museumsplan og delutredning for samiske museer i Troms og Nordre
692 Nordland følges opp og at samiske museer skal spille en viktig rolle i
693 kulturvernarbeidet
694 ○ samiske kulturskatter tilbakeføres til Sápmi

- 695   ○ samiske museer utvikles som kompetansesentre for kulturminnevern og
696   formidling.

697
698

8. URFOLKSAMARBEID OG SOLIDARITET

700

701 Sametinget skal styrke sitt arbeid gjennom nordiske, regionale og internasjonale organ – som
702 for eksempel FN. Sametinget skal ha direkte bilateralt samarbeid med andre urfolk og deres
703 representanter. Gjennom Sametinget og Samisk parlamentarisk råd skal vi utvikle et
704 solidarisk samarbeid med andre urfolk i verden. NSR mener at Sametinget skal være en
705 alliansebygger og en konfliktløser både i vårt eget samfunn og i forhold til andre folk.

706

707 FNs generalforsamling vedtok 13. september 2007 deklarasjonen om urfolks rettigheter.
708 Deklarasjonen angår en stor majoritet av verdens staters forhold til urfolk. Deklarasjonen
709 setter minste standard og erklærer blant annet urfolks rett til selvbestemmelse.

710

711 NSRs motivasjon for det internasjonalt arbeidet ses i to perspektiver. Samer i Norden
712 oppfattes ofte som heldigere stilt enn urfolk i øvrige deler av verden, tatt i betraktning at
713 samer i Norden lever under trygge forhold med en viss innflytelse på sentrale myndigheter.
714 Det forplikter oss i forhold til internasjonalt solidaritetsarbeid. Den andre innfallsvinkelen er
715 at samene, gjennom innflytelse på internasjonale prosesser, kan bidra til å forbedre vår egen
716 situasjon via de forpliktelser Norge har i forhold til internasjonale lover og konvensjoner.
717 NSR vil styrke det samiske engasjementet i internasjonalt arbeid både i egenskap av
718 organisasjonen, sammen med andre urfolksparlament og i samarbeid med norske og nordiske
719 lands myndigheter.

720

721 Vi er ett folk, til tross for kunstige skiller som statsgrenser. Samer på russisk side møter andre,
722 og ofte tyngre, utfordringer enn samer på norsk side, og det er behov for en økt innsats for å
723 samle det samiske folket. Samer på nordisk side har et visst ansvar for å dele erfaringer og
724 kompetanse med samer på russisk side. Særlig gjelder dette politisk kompetanse og erfaringer
725 rundt oppbygging av institusjoner og politiske organer, samt kunnskap om internasjonale
726 prosesser, lover og konvensjoner med innflytelse på samers situasjon. NSR er også opptatt av
727 at båndene mellom samer i alle fire land skal styrkes, og dette kan blant annet skje gjennom
728 konkret samarbeid og direkte kontakt mellom mennesker.

729

Internasjonalt arbeid

731 På Sametinget vil NSR arbeide for at:

- 732   ○ FNs deklarasjon om urfolks rettigheter og andre internasjonale instrumenter
733   implementeres i norsk lov
- 734   ○ Nordisk Samekonvensjon ratifiseres av de nordiske landene
- 735   ○ Samisk Parlamentarisk Råd videreutvikles
- 736   ○ det arbeides for et felles allsamisk parlament
- 737   ○ samarbeidet mellom samer i alle fire land utvikler seg videre og styrkes
- 738   ○ Samerådet styrkes som paraplyorganisasjon og NGO gjennom blant annet økte
739   bevilgninger
- 740   ○ samer i alle fire land skal besitte kompetanse om internasjonale lover og
741   konvensjoner som har direkte konsekvenser for deres livsgrunnlag og
742   næringsutøvelse
- 743   ○ samene, som én nasjon, er tilfredsstillende representert i internasjonale prosesser
744   som angår urfolks situasjon

- 745
746
747
748
749
750
751
- sameer på russisk side av Sápmi får etablert en samepolitisk enhet som er likestilt med de samiske parlament i de nordiske land
  - relasjonene og samarbeidet mellom urfolk i Barentsregionen styrkes ved hjelp av de eksisterende virkemidler
  - urfolk sikres fast representasjon i Barentsrådet
  - samenes rolle i det arktiske samarbeidet styrkes
  - urfolksparlament blir representert i FNs permanente urfolksforum.

UTKAST